UOT 336

Qəzənfər Salman oğlu SÜLEYMANOV
Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti,
"Menecment"kafedrasının müdiri, i.e.d., professor
e-poçt: suleymanov.q.s@gmail.com

Arzu İslam qızı MİRHEYDƏROVA
Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti,
"Menecment" kafedrasının dosenti, t.e.n.
e-poçt: arzu.mirgeydarova@mail.ru
https://doi.org/10.30546/4.71.73001.2025.003.018

SƏNAYE SAHƏLƏRİNİN DAVAMLI STRATEJİ İNKİŞAFINDA İNNOVASİYA-İNVESTİSİYA LAYİHƏLƏRİNİN ROLU VƏ İQTİSADİ ƏSASLANDIRILMASI MƏSƏLƏLƏRİ

Xülasə

Tədqiqatın məqsədi – sənaye sahələrinin iqtisadi inkişafında innovasiya-investisiya layihələrinin rolunun tədqiqi və səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi mexanizminin işlənməsidir.

Tədqiqatın metodologiyası – tədqiqatın gedişində müxtəlif təhlil üsullarından, o cümlədən məntiqi ümumiləşdirmə, müqayisəli təhlil, statistik araşdırma və digər müasir üsullardan istifadə edilmişdir.

Tədqiqatın tətbiqi əhəmiyyəti – sənaye sahələrinin dayanıqlı inkişafında innovasiya-investisiya layihələrinin rolunu nəzərə alaraq, layihələrin səmərəli idarə edilməsi perspektivləri və layihələrin tətbiqi nəticəsində əldə olunan səmərənin daha da yüksəldilməsi mexanizmini sənaye müəssisələrində tətbiq etmək.

Tədqiqatın nəticəsi – sənaye sahələrinin strateji inkişafı prosesində innovasiya layihələrinin səmərəli tətbiqinin təşkili xüsusiyyətlərinin və sənaye müəssisəsinin davamlı inkişaf strategiyasının modelinin araşdırılmasıdır.

Tədqiqatın orijinallığı və elmi yeniliyi – sənaye sahələrinin strateji inkişafı üçün innovasiya-investisiya layihələrindən məqsədəuyğun istifadənin iqtisadi mexanizmi təklif edilmişdir.

Açar sözlər: investisiya, innovasiya, strategiya, layihə, səmərəlilik.

Giriş

Hər bir regionun öz inkişaf potensialı var ki, bu da böyük ölçüdə investisiya resurslarının sərmayəsi hesabına təmin edilir. Regional inkişafa inzibati-ərazi əsasları üzrə təsərrüfat subyektlərinin maliyyələşdirilməsi, sosial obyektlərə investisiyaların qoyulması, eləcə də rayonun infrastrukturuna investisiyaların qoyulması daxildir. Bununla belə, regionun inkişafına mane olan bir sıra problemlər var. Bunlara ictimai və sosial infrastrukturun maliyyələşdirilməsi üçün büdcə vəsaitlərinin çatışmazlığı, eləcə də cəlb edilmiş kredit kapitalının dəyərinin yüksək olması və özünü maliyyələşdirmə ehtiyacları üçün sahibkarlıq subyektlərinin öz vəsaitlərinin çatışmaması daxildir. Bundan əlavə, regiona investisiyaların cəlb edilməsi mexanizminin özü, investisiya və innovasiya layihələrinin qəbulu və əsaslandırılması prosesi, onların sərmayə qoyuluşu, layihələrin müəyyən regionda lokallaşdırılması ilə bağlı bir sıra tədbirlərin görülməsi və həmçinin, regionun bütün subyektləri, xüsusən də ərazinin özündə yerləşən innovasiya infrastrukturu subyektləri, o cümlədən regiondakı iri müəssisələr, kiçik və orta biznes və ali təhsil müəssisələri üçün innovasiya və investisiya fəaliyyətinin intensivləşdirilməsi zəruridir. [2, s.226]

Sənayenin davamlı və dayanıqlı inkişafında innovasiya və investisiya layihələrinin əhəmiyyəti və təşkili xüsusiyyətləri

Region daxilində həyata keçirilən innovasiya və investisiya fəaliyyəti müxtəlif növ, məzmun

və gəlirlilik səviyyəsinə malik investisiya və innovasiya layihələrinin məcmusu, mahiyyətcə portfeli kimi təqdim oluna bilər. İnnovasiya və investisiya fəaliyyətinin səmərəliliyini təmin etmək üçün maliyyələşdirmədə reytinq və prioritetlərlə bağlı bir sıra effektiv tədbirlər və fəaliyyətlər, o cümlədən kommersiya layihələri ilə yanaşı, daha perspektivli investisiya və innovasiya layihələri üçün dövlət dəstəyi formasında vəsaitlərin ayrılması zəruridir ki, bunlar da gələcəkdə kommersiya səmərəliliyi ilə yanaşı, sosial, ekoloji və ya digər faydalı səmərəyə malikdir. İnvestisiya və innovasiya layihəsi kateqoriyalarının mahiyyətini və regionun inkişafındakı rolunu daha ətraflı nəzərdən keçirək. İnnovasiya layihəsi innovativ fəaliyyətin texniki, iqtisadi, hüquqi və təşkilati əsaslandırılmasını özündə əks etdirən layihədir.

Regional innovasiya və investisiya layihəsi dedikdə, regionun sosial-iqtisadi inkişafının strateji məqsədlərinə nail olmağa, regional rəqabət üstünlükləri, gələcəkdə iqtisadi, sosial, ekoloji və digər faydalı səmərənin, habelə müəyyən olunmuş kriteriyalara uyğun olan səmərəlilik və prioritetlərin əldə olunması üçün (məsələn, regionun GVA-nın artımı) tələb olunan investisiya ehtiyatları həcminin əsaslandırılması nəzərə alınmaqla, modernləşmə islahatlarının və regional iqtisadiyyatda innovativ inkişafların stimullaşdırılmasına və maliyyələşdirilməsinə yönəlmiş layihə başa düşülməlidir. [11, s.24]

Təklif olunan regional innovasiya və investisiya layihələrinin məqsəd və növləri cədvəl 1-də təqdim olunur.

Cədvəl 1

Regional innovasiya və investisiya layihələrinin məqsədləri və növləri

Regional layihələrin inkişafı və həyata keçirilməsi məqsədləri	Regional innovasiya və investisiya layihələrinin növləri
Regionun inkişafının strateji istiqamətinin təfərrüatları	İnnovasiya investisiya layihəsi üçün kommersiya ideyası üçün tam biznes-planı
Regionda investisiya və innovasiya fəaliyyətinin inkişafının qiymətləndirilməsi, proqnozlaşdırılması və nəzarəti	Layihə biznes-planı regional inkişafın investisiya və innovasiya problemlərini həll etmək üçün zəruri olan kredit (kredit) üçün ərizə kimi
Regionun innovativ inkişafını təmin etmək üçün kənar maliyyə vəsaitlərinin cəlb edilməsi (kreditlər, kreditlər, qrantlar, innovasiya və vençur fondlarından vəsaitlər)	Layihə biznes-planı müxtəlif fondlardan, qrantlardan və s. vəsaitlərin alınması üçün ərizə kimi.
Dövlət-özəl tərəfdaşlıq çərçivəsində biznes tərəfdaşlarının öz kapitalları ilə regiona cəlb edilməsi (investorlar, səhmdarlar, biznes mələklər)	Regionun inkişafı üçün xarici investisiyaların qəbulu layihəsinin biznes-planı (Dünya Bankı, Beynəlxalq Valyuta Fondu və digər beynəlxalq maliyyə təşkilatlarından maliyyələşdirmə)

Mənbə: müəlliflərin araşdırması

Regionun sosial-iqtisadi inkişafının təkmilləşdirilməsinə istiqamətləndirilmiş, realizə olunan regional investisiya və innovasiya layihələrinin səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi üçün mümkün göstəricilər kimi aşağıdakılar təqdim edilə bilər: yaradılmış yüksək məhsuldarlıqlı, o cümlədən, modernləşdirilmiş iş yerlərinin sayı; layihənin, o cümlədən, layihənin maliyyələşdirilməsi hesabına yaradılmış kiçik innovativ müəssisənin patent-lisenziya fəaliyyətinin həyata keçirilməsi nəticəsində yaradılmış innovativ məhsulların satışının həcmi (regionda innovativ məhsulların buraxılışının artım tempi), o cümlədən; regional büdcəyə vergi ödənişlərinin həcmi və s. İnnovativ inkişaf üçün onun kommersiyalaşdırılması və çoxpartiyalı istehsala daxil olmasının real perspektivlərini qiymətləndirmək vacibdir. Bundan əlavə, innovativ layihənin kommersiya komponenti aydın şəkildə müəyyən edilməli və vurğulanmalıdır. [5, s.65]

Regionda innovasiya və investisiya fəaliyyətinin mühüm subyektləri texnoparklar, biznes-inkubatorlar və texnologiyaların transfer mərkəzləridir. Təbii ki, bu innovasiya infrastrukturunun subyektlərinin yerli olaraq daha çox yerləşdiyi regionların kiçik və orta sahibkarlıq səviyyəsində

innovasiya və investisiya fəaliyyətinin saxlanması və gücləndirilməsi baxımından daha çox inkişaf imkanları var. Bununla belə, iri sənaye istehsalatları da tez-tez innovativ inkişaflar və onların bazarlara daha da irəliləməsi baxımından yardım və inkişaf təmin edən ixtisaslaşmış strukturların köməyinə müraciət edirlər. [7, s.356]

Müəyyən bir rayonun subyektləri tərəfindən hazırlanaraq həyata keçirilməsi üçün qəbul edilən investisiya və innovasiya layihələri hesabına regionların sosial-iqtisadi inkişafının perspektivlərini artırmaq üçün aşağıdakı kompleks tədbirlər tövsiyə oluna bilər:

- layihəyə verilən vergi güzəştləri və üstünlükləri onun regionun ÜDM-ə töhfəsi ilə şərtlənməlidir;
- investisiya müqavilələrinin xüsusi hüquqi rejimi layihə çərçivəsində istehsal olunan məhsulların müəyyən həcminin dövlət sifarişləri çərçivəsində alınmasına təminat verməlidir;
- “sabitləşdirmə bəndi”nin qanunvericiliklə əlaqələndirilməsi innovasiya layihəsini maliyyələşdirən investorun hüquqlarının müdafiəsinə əlavə təminat verəcək;
- belə layihənin həyata keçirilməsi üçün torpaq sahəsinin verilməsinə dair qərarın qəbul edilməsi və müqavilənin bağlanması qaydası yerli hakimiyyət orqanları (icra komitələri) səviyyəsində lokallaşdırılmalıdır;
- həyata keçirilməsi layihənin maliyyələşdirilməsini və ya dövlət-özəl tərəfdaşlıq mexanizmindən istifadəni nəzərdə tutan layihələrin həvəsləndirilməsi;
- ali təhsil müəssisələrinin bazasında innovasiya və investisiya layihəsi fəaliyyətinin maliyyələşdirilməsi üçün əlavə vəsaitlərin aktivləşdirilməsi və ayrılması [4, s.67].

Sənaye sahələrinin dayanıqlı strateji iqtisadi inkişafı üçün innovasiya və investisiya layihələrinin iqtisadi əsaslandırılması problemləri

İnnovasiya və investisiya layihələrinin investorlar tərəfindən seçilməsində əsas meyarlar aşağıdakılardır (şəkil 1).

Hədəf meyarları dövlət dəstəyini nəzərdə tutan innovativ investisiya layihələri üçün istifadə olunur. Onların tərkibi ölkədəki sosial-iqtisadi vəziyyətlə müəyyən edilir.

İnvestisiya layihəsi, Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinə və müvafiq qaydada təsdiq edilmiş standartlara (norma və qaydalara) uyğun hazırlanmış zəruri layihə-smeta sənədləri də daxil olmaqla, kapital qoyuluşlarının iqtisadi məqsədəuyğunluğunun, həcminin və müddətinin əsası, eləcə də investisiyaların həyata keçirilməsi ilə bağlı biznes-plan həyata keçirilməsi üçün praktiki tədbirlərin təsviri kimi müəyyən edilir. [6, s.210]

İnnovasiya və investisiya layihələrinin səmərəliliyi - innovasiya və investisiya layihəsini yaradan layihənin onun iştirakçılarının məqsəd və maraqlarına uyğunluğunu əks etdirən kateqoriyadır. Layihənin səmərəliliyi bütövlükdə layihənin mümkün iştirakçılar üçün potensial cəlbediciliyini müəyyənləşdirmək və maliyyələşdirmə mənbələrini axtarmaq məqsədi ilə qiymətləndirilir. Buraya daxildir:

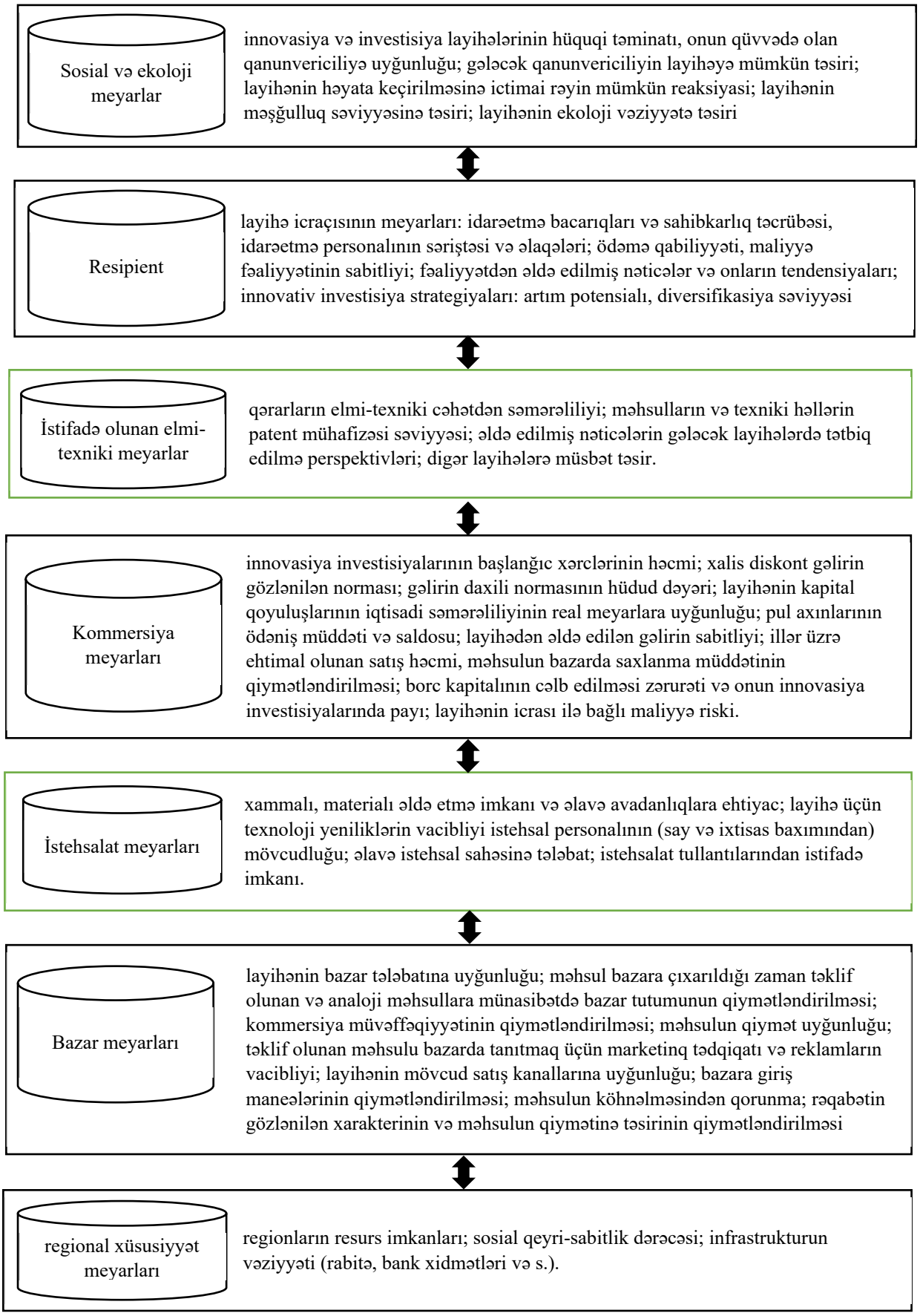
• layihənin ictimai (sosial-iqtisadi) səmərəliliyi;
• layihənin kommersiya səmərəliliyi. [1, s.76]

Layihədə iştirak effektivliyinə aşağıdakılar daxildir: müəssisələrin layihədə iştirakından səmərəlilik; şirkətin səhmlərinə investisiya qoyuluşundan səmərəliliyi; müəssisələrə münasibətdə daha yüksək səviyyəli strukturların layihəsində iştirak səmərəliliyi, o cümlədən: regional və iqtisadiyyat baxımından səmərəlilik; sahə və büdcə səmərəliliyi.

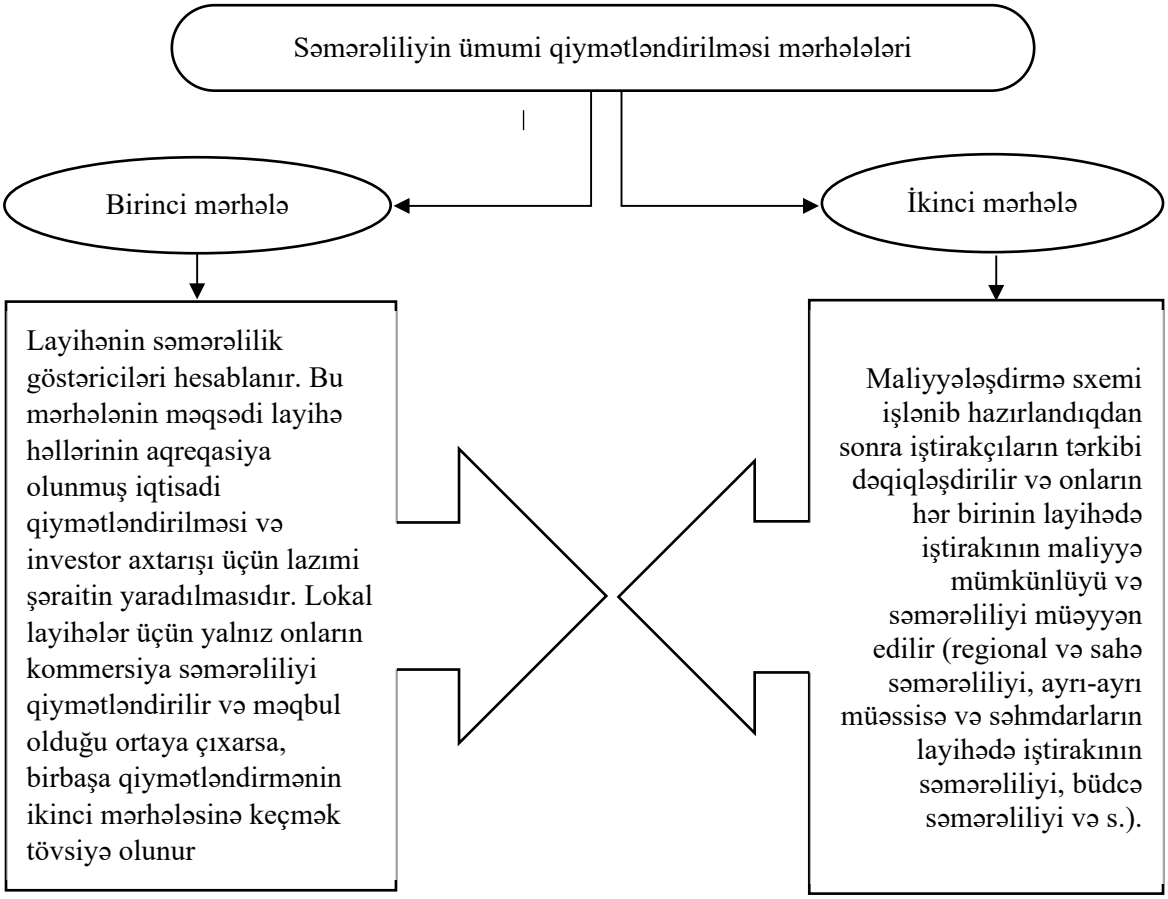
Şəkil 2-də innovasiya və investisiya layihələrinin səmərəliliyin ümumi qiymətləndirilməsi sxemi verilmişdir.

Sənaye sahələrinin davamlı və dayanıqlı strateji iqtisadi inkişafı layihələrinin iqtisadi əsaslandırılması metodologiyası

Azərbaycanda hazırda fəaliyyət sahəsindən və mülkiyyət hüquqi formasından asılı olmayaraq istər iri müəssisələr, istərsə də kiçik firmalar üçün strateji idarəetmənin üsul və vasitələrindən istifadə üçün hər cür şərait, ilkin şərtlər formalaşır. Buna görə də bir çox şirkətlər fəaliyyətlərinin bütün sahələrində maksimum göstəricilərə nail olmağa yönəlmiş strategiyalar hazırlayırlar (cədvəl 2).

Şəkil 1. İnnovasiya-investisiya layihələrinin investorlar tərəfindən seçilməsi modeli

Şəkil 2. İnnovasiya və investisiya layihələrinin səmərəliliyin ümumi qiymətləndirilməsi sxemi

Azərbaycanda davamlı inkişafın zəruri şərti olan və təşkilata bazardakı mövqeyini vaxtında və adekvat qiymətləndirməyə, rəqabətdəki çatışmazlıqları və üstünlükləri başa düşməyə, xarici mühitdə potensial imkanları və təhlükələri müəyyən etməyə imkan verən inkişaf strategiyası hazırlanır. Eyni zamanda, sadəcə olaraq problemlərin mövcudluğunu etiraf etmək və təşkilatın gələcək inkişafı üçün təlimatlar müəyyən etmək kifayət deyil - sənaye müəssisəsi üçün həqiqətən effektiv inkişaf strategiyası təsirli və nəticəyönümlü olmalıdır. Cədvəl 2-nin təhlili göstərir ki, Yeni Sənaye İnqilabı, rabitə və informasiya texnologiyalarının inkişafı ilə istehsal sahələri sistemlərinin rəqəmsal inkişafa çevrilməsi prosesidir. İstehsal zəncirinin və maşın-insan-infrastrukturun hər bir mərhələsinin rəqəmsallaşdırılması sənaye sahələrində paradiqma dəyişikliyinin qarşılıqlı təsiri altında "Ağıllı İstehsal Sistemləri" nin sürətli inkişafını yaratmışdır. Buxar gücü sistemi üzrə işləyən mexaniki sistemlərin işlədiyi bu sənaye, təxminən 300 il ərzində kiber fiziki sistemlərin istifadə edildiyi sistemə çevrildi.

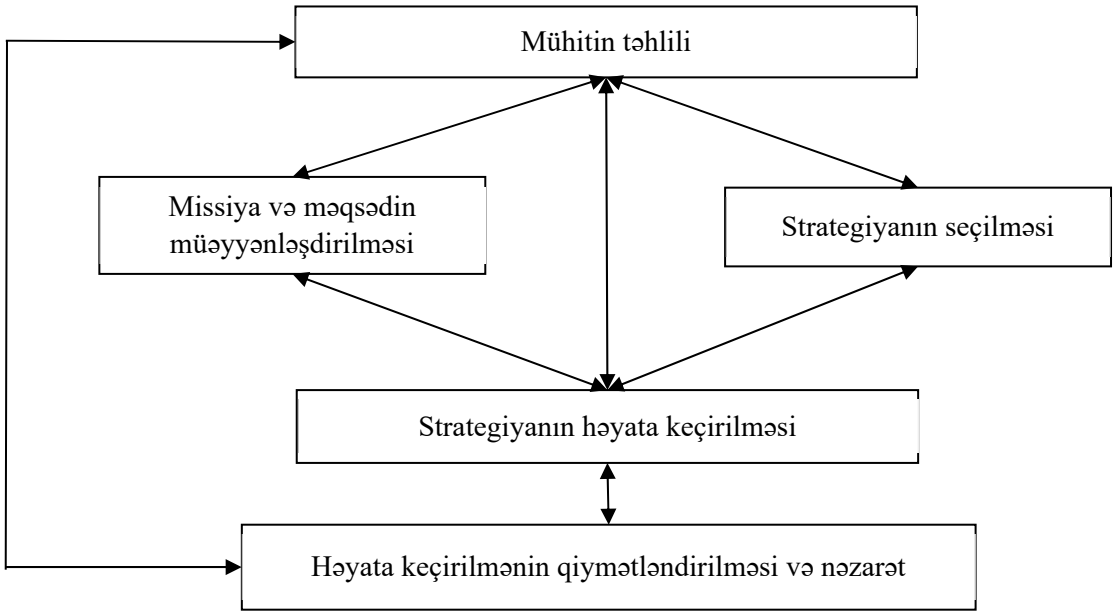
İstənilən təşkilat üçün düzgün tərtib edilmiş strategiya aşağıdakı suallara cavab verməlidir: - bu gün müəssisə özündə nəyi ehtiva edir; - müəssisə sabah necə olmalıdır; - funksiyalarımız nədir, bazar nədir və hansı məhsulu təmsil edirik; - məqsədə çatmaq üçün hansı hərəkətləri etmək lazımdır. [3, s.42]. Strateji idarəetmə məntiqi olaraq bir-birindən irəli gələn bir-biri ilə əlaqəli beş prosesi əhatə edir. Eyni zamanda, strateji idarəetmə strukturunun mühüm xüsusiyyəti şəkil 3-də göstərildiyi kimi sabit əks əlaqə və müvafiq olaraq hər bir prosesin digərlərinə və onların bütövlüyünə əks təsiridir.

Cədvəl 2

Azərbaycanın sənaye sahələrində tiplərinə görə texnoloji innovasiyalara çəkilən xərclər, min manat

İllər / Göstərici	2019	2020	2021	2022	2023
Bütün sənaye üzrə	48038,1	35920	5848	22541,4	11667
Məhsul üçün innovasiyalar	38344	20058	1986	18153,3	3302
Proses üçün innovasiyalar	9694	15861	3862	4386	8365
Mədənçıxarma sənayesi üzrə	379	1001	530	19	87,2
məhsul üçün innovasiyalar	290	638,3	117	19	87,2
Proses üçün innovasiyalar	89	363	412	-	-
Emal sənayesi üzrə	47659	34919	5319	22522,1	11094,1
məhsul üçün innovasiyalar	38054	19422	1869	18136,0	3213,3
Proses üçün innovasiyalar	9605	15498	3450	4387,1	7868,8
Elektrik enerjisi, buxar və qaz istehsalı,bölüşdürmə və təchizat	-	-	-	-	495,3
Proses üçün innovasiyalar	-	-	-	-	495,3

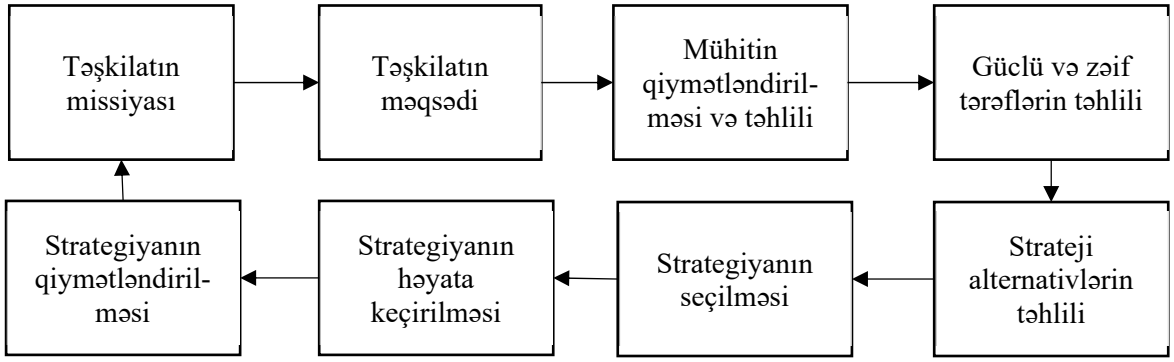
Mənbə: https://www.stat.gov.az/

Şəkil 3. Strateji idarəetmənin strukturu

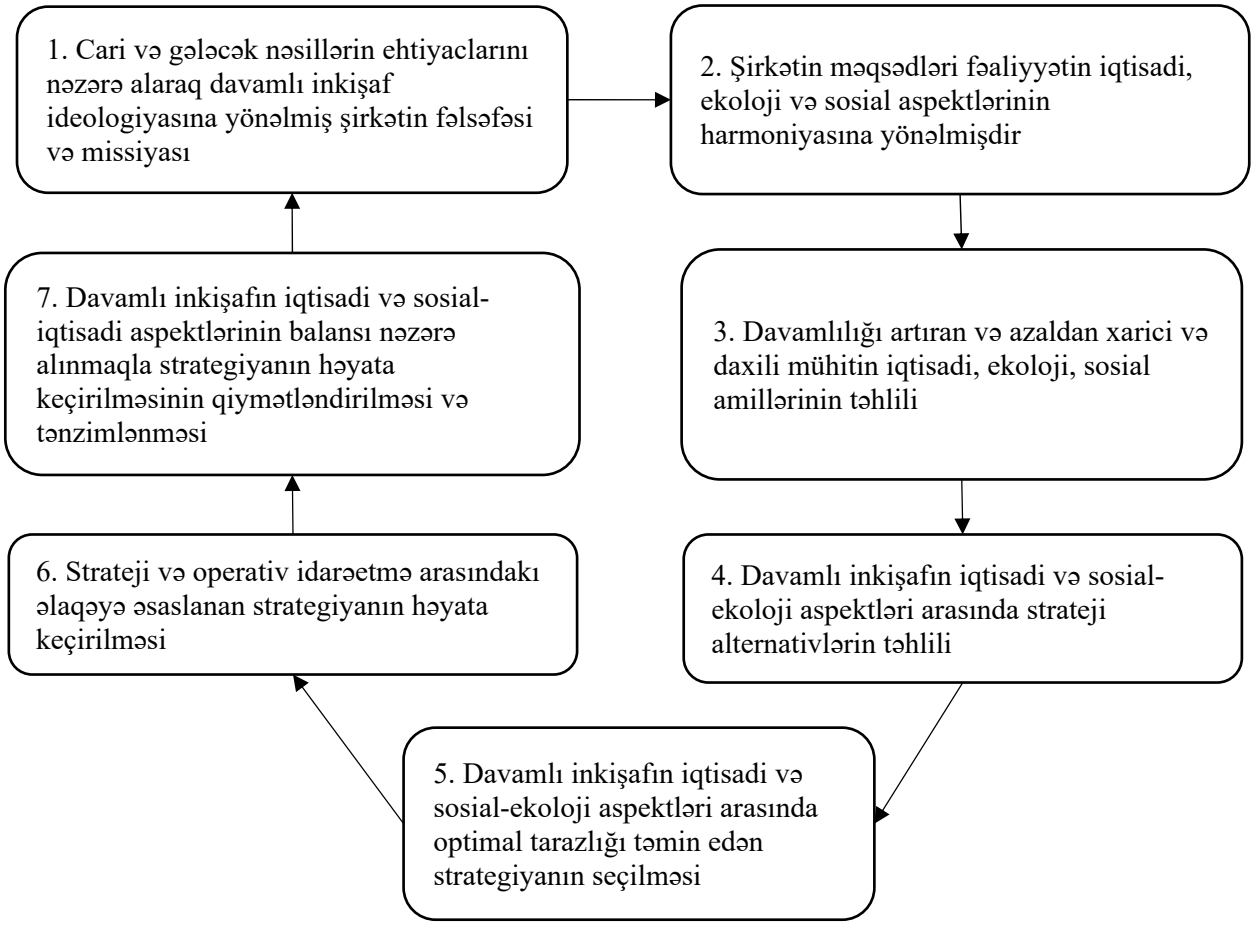
Təşkilatın yaxşı fəaliyyətinin əsas göstəriciləri bunlardır: daxili qiymətləndirmə üçün – işçilərin işindən məmnunluğu, xarici qiymətləndirmə üçün - əməliyyatdan müştəri məmnunluğu.

Bundan əlavə, kommersiya strukturunun fəaliyyəti üçün əsas olan maliyyə göstəricilərini də unutmamalıyıq: gəlirlər, xərclər, investisiyalar, mənfəət göstəriciləri, gəlirlilik və s. Strateji planlaşdırma prosesi Şəkil 4-də təsvir edilmişdir.

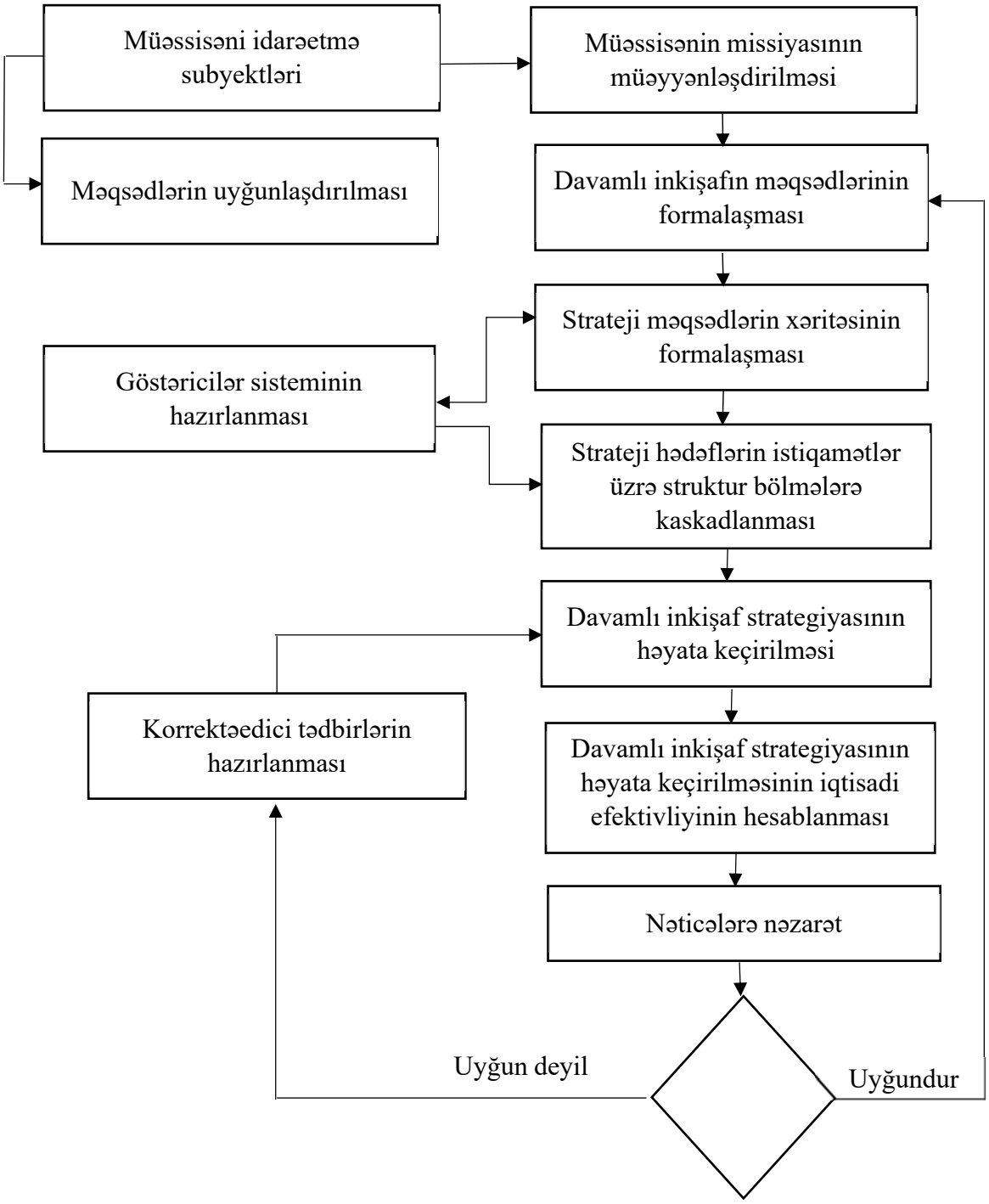
Şəkil 4. Strateji planlaşdırma prosesi

Qeyd olunan məqamların əhəmiyyətini nəzərə alaraq belə nəticəyə gəlirik ki, şirkətin davamlı inkişaf strategiyası şəkil 5-də göstərilən bir-biri ilə əlaqəli elementlərdən ibarətdir.

Şəkil 5. Sosial-ekoloji-iqtisadi sistem kimi şirkətin davamlı inkişaf strategiyasının modeli

Fikrimizcə, davamlı inkişaf ideyaları əsasında inkişaf edən şirkətin fəlsəfəsi ən azı iki parametri nəzərə almalıdır: mövcud nəsil üçün fəaliyyətin iqtisadi, ekoloji və sosial aspektlərinin harmoniyasına yönəldilməsi; gələcək nəsillərin maraqlarının nəzərə alınması. Şirkətin hər bir əməkdaşının belə bir fəlsəfəni bilməsi şirkətin davamlı inkişaf istiqamətində fəaliyyət göstərməsi üçün mühüm şərtdir.Yuxarıda təsvir edilən yanaşma əsasında dayanıqlı inkişaf strategiyasının hazırlanması üçün metodoloji tövsiyələr işlənib hazırlanmışdır.

Şəkil 6. Davamlı inkişaf strategiyasının işlənib hazırlanması alqoritmi

Davamlı inkişaf strategiyasının formalaşdırılması üçün hazırlanmış metodoloji tövsiyələr tətbiq edildikdə aşağıdakılara nail olunur:

- fəaliyyət xüsusiyyətlərini nəzərə alaraq istənilən sənaye müəssisəsi üçün mexanizmdən istifadə etmək;
- mexanizmin məqsədyönlü yanaşmaya, habelə məqsədlərin keyfiyyət və kəmiyyətə bölünməsinə əsaslandığı üçün rəqabət mübarizəsində üstünlük əldə etmək;
- müəssisənin iqtisadi fəaliyyətində, sosial və ekoloji sferalarda yeni problemlər yarandıqda təşkilatın davamlı inkişaf mexanizmini tənzimləmək və yeni tendensiyaları müəyyən etmək;
- davamlı inkişaf məqsədlərinə nail olmaq prosesində xaosdan qaçmaq [8, s.429].

Sənaye müəssisəsi üçün davamlı inkişaf strategiyasının işlənib hazırlanması alqoritmi şəkil 6-da təqdim edilmişdir. [10, s.110]

Beləliklə, müəssisənin davamlı inkişafını dəstəkləmək üçün rəqabət mübarizəsində davamlı üstünlüklərə nail olmaq məqsədi ilə ətraf mühitin mənfi təsirini əks etdirməyə imkan verən yuxarıda göstərilən prinsiplər əsasında formalaşan strateji məqsədləri hazırlamaq lazımdır. Davamlı inkişafın mümkünlüyünü qiymətləndirmək üçün ona təsir edən şərait və amilləri də nəzərə almaq lazımdır. Faktorların iqtisadi, ekoloji, texnoloji və sosial amillərə qruplaşdırılmasının məqsədəuyğunluğu müəssisənin davamlı inkişafı prinsipi ilə müəyyən edilir.

İnnovasiya-investisiya layihələrinin iqtisadi qiymətləndirilməsi mexanizmi

İnnovativ layihənin həyat dövrünün müxtəlif mərhələlərində onun səmərəliliyinə müxtəlif növ risklər təsir göstərir. Əsas fəaliyyət göstəricisi kimi riskin reallaşdırılmasından itkilərin miqdarına vaxtın təsirini nəzərə alan modifikasiya olunmuş diskontlaşmış xalis dəyər göstəricisindən istifadə edilməsi təklif olunur.

$$RcDXV = -UC + \Delta Cw + \sum_{i=1}^{D} mXVi\ , \quad (1)$$

burada RcDXV- risklərin həyata keçirilməsi nəticəsində yaranan itkiləri nəzərə alan diskontlaşmış xalis dəyər;

UC – investisiya kapitalı;

ΔC_w – yerinə yetirilən iş vaxtının dəyişməsi ilə əlaqədar xərclərin dəyişməsi;

mXVi - riskin təsiri nəticəsində yaranan mümkün itkilər nəzərə alınmaqla i dövr üçün pul axınının hərəkətinin gətirilmiş dəyəri;

D – diskontlaşma dövrlərinin ümumi sayı.

$$XV_i = \frac{PF_i}{(1+\alpha_i)^i}\ , \quad (2)$$

Burada PFi –i dövrünün xalis pul axını;

α_i – i addımı üçün pul axınlarının diskonlaşma əmsalı.

Bu metodun üstünlükləri arasına resurslara qənaət etmək, innovasiyaların əldə edilməsi, işçilərin peşəkar və ünsiyyət bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi daxildir. Müvəqqəti ehtiyatlar risklərin dəyərini azaltmağa kömək edir. [9, s.280]

Nəticə

Tədqiqat nəticəsində innovasiya-investisiya layihələrinin əsas bölmələrinin tərkibi, innovasiya-investisiya qərarlarının qiymətləndirilməsi meyarları və prinsipləri, səmərə və investisiya qərarlarının əsas növləri müəyyən edilmişdir. Alternativ xərclər və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında müasir anlayışlardan istifadə olunur, vaxt amilini nəzərə almaqla səmərəliliyin qiymətləndirilməsi üsulları izah edilmişdir.

Sənaye müəssisələrində innovativ layihələr üçün risklərin idarə edilməsi sisteminin işlənib hazırlanmasına yönəlmiş tədqiqat, təhlil və qiymətləndirmənin nəticələrini ümumiləşdirən bir sıra əsas nəticələr çıxarmağa imkan verir. İlk növbədə, innovasiya layihələrinin müxtəlif mərhələlərində risklərin müxtəlif iqtisadi məzmun və təsnifata malik olduğu aşkar edilmişdir.

Beləliklə, tədqiqatın məqsəd və vəzifələrinə nail olundu, nəticələr innovativ layihələrin risklərinin idarə edilməsinə sistemli yanaşmanın zəruriliyini və əhəmiyyətini təsdiqləyir. Tədqiqat göstərir ki, risklərin effektiv idarə edilməsi emal müəssisələrində innovativ layihələrin uğurla həyata keçirilməsində əsas amildir və bu da öz növbəsində müəssisənin davamlı inkişafına və rəqabət qabiliyyətinin artmasına töhfə verir.

ƏDƏBİYYAT

1. Ашинова М.К., Чиназирова С.К., Кадакоева Г.В., Гишева С.Ш. Методы оценки рисков инновационных проектов // The Scientific Heritage. 2020. №54-7
2. Блауг, М. Госсен, Герман Генрих [Текст] / М. Блауг // 100 великих экономистов до Кейнса = Great Economists before Keynes: An introduction to the lives & works of one hundred great economists of the past. – СПб.: Экономикус, 2008. – 352 с.
3. Басовский Л.Э. Экономическая оценка инвестиций. Руководство / Басовский Л., Э.

Басовская, Е. Н. – Москва : INFRA-M, 2018 – 241 с. – ISBN 978 5-16-002848-4.
4. Герасенко В.П. Региональная инвестиционная политика // Экономический вестник университета. – Минск: БГЭУ, 2016. – Вып. № 29/1. – С. 65–71.
5. Дударева О.В. Технико-экономическое обоснование инновационно-инвестиционных проектов): учеб. пособие / О.В. Дударева. – Воронеж: ФГБОУ ВО «Воронежский государственный технический университет», 2016. 95 с.
6. История экономических учений [Текст] / под ред. В.Д. Базилевича. – В 2 ч. Ч. 1. – К., 2015. – 583 с.
7. Лысенкова М.В. Инвестиционное проектирование: Учеб. пособие. – Минск: БГЭУ, 2021. – 418 с.
8. Лысенкова М.В. Обоснование инвестиционных и инновационных проектов: Учеб. пособие. – Минск: РИВШ, 2021. – 608 с.
9. Лысенкова М.В. Инвестиционная политика и механизм инвестиционного обеспечения инновационного развития экономики Беларуси // Научные труды Белорус. гос. экон. университета. – Минск: БГЭУ, 2021. – Вып. 14. – С. 280–287.
10. McCown, K. The Self-Science approach to social-emotional learning / K. McCown [et al.] // Educating people to be emotionally intelligent. – Westport, CT: Praeger, 2007. – P. 109–121.
11. Никонова, Я.И. Современные тенденции развития инновационной политики экономических систем. / Я.И Никонова. // Проблемы учета и финансов – 2016. №1(13). – с. 23-27.

Газанфар Салман оклы Сулейманов
Азербайджанский Государственный Университет
Нефти и Промышленности,
зав.кафедры “Менеджмент”, д.э.н., профессор
e-poçt: suleymanov.q.s@gmail.com

Арзу Ислам кызы Миргейдарова
Азербайджанский Государственный Университет
Нефти и Промышленности,
доцент кафедры “Менеджмент”, к.т.н.
e-poçt: arzu.mirgeydarova@mail.ru

Роль инновационно-инвестиционных проектов в устойчивом и продолжительном стратегическом развитии промышленных отраслей и вопросы их экономического обоснования

Резюме

В статье указаны особенности инновационно-инвестиционной деятельности в стране. Введены новые понятия: “инновационно-инвестициоая деятельность” и “инновационно-инвестиционный проект”, обозначены их авторское понимание, представлено цели и виды. Проанализирована специфика инновационных проектов. Представлены рекомендации по обеспечению роста эффективности разрабатываемых социально-экономических инновационно-инвестиционных проектов. Далее, в статье также рассмотрены основные этапы разработки технико-экономического обоснования инновационно-инвестиционных проектов.

Цель исследования-изучить роль инновационно-инвестиционных проектов в экономическом развитии отраслей и разработать механизм оценки их эффективности.

Методология исследования- в ходе исследования использовались различные методы анализа, в том числе метод логического обобщения, сравнительного анализа, статистического исследования и другие современные методы.

Практическая значимость исследования- учет роли инновационно-инвестиционных проектов в устойчивом развитии отраслей, перспектив эффективного проектного управления и применения механизма дальнейшего повышения эффективности, получаемой в результате применения проектов на промышленных предприятиях.

Результат исследования - изучение организационных особенностей эффективной реализации инновационных проектов в процессе стратегического развития промышленных территорий и модели стратегии устойчивого развития промышленного предприятия.

Оригинальность и научная новизна исследования- предложен экономический механизм целевого использования инновационно-инвестиционных проектов для стратегического развития отраслей.

Ключевые слова: инвестиции, инновации, стратегия, проект, эффективность.

Gazanfar Salman Suleymanov
Azerbaijan State Oil and Industry University,
Department of "Management", Doctor of Economic Sciences, professor

Arzu İslam Mirheydarova
Azerbaijan State Oil and Industry University,
Department of "Management", Candidate of technical Sciences, associate professor

The role of innovation and investment projects in the sustainable and long-term strategic development of industrial industries and issues of their economic justification

Summary

The article indicates the features of innovation and investment activity in the country. New concepts are introduced: "innovation-investment activity" and "innovation-investment project", their author's understanding is indicated, goals and types are presented. The specifics of innovative projects are analyzed. Recommendations are presented to ensure growth in the efficiency of developed socio-economic innovation and investment projects. Further, the article also discusses the main stages of developing a feasibility study for innovation and investment projects.

The purpose of the research – study the role of innovation and investment projects in the economic development of industries and develop a mechanism for assessing their effectiveness

Research methodology - During the study, various methods of analysis were used, including the method of logical generalization, comparative analysis, statistical research and other modern methods.

The practical importance of the research – taking into account the role of innovation and investment projects in the sustainable development of industries, the prospects for effective project management and the use of a mechanism for further increasing the efficiency obtained as a result of the use of projects at industrial enterprises.

The results of the research – studying the organizational features of the effective implementation of innovative projects in the process of strategic development of industrial territories and the model of strategy for the sustainable development of an industrial enterprise.

The originality and scientific novelty of the research – an economic mechanism for the targeted use of innovation and investment projects for the strategic development of industries is proposed.

Key words: investment, innovation, strategy, project, efficiency.